

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Симеон Игнатов Василев, ФЖМК, СУ „Св. Климент Охридски“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (журналистика – спортна журналистика)

с дисертационен труд на тема: „Журналистически инструменти за манипулиране на аудиторията в тоталитарния български периодичен печат при отразяване на олимпийските бойкоти (1980 - 1984 г.)“

представен от Калин Орлинов Караиванов, редовен докторант в катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на Факултета по журналистика и масова комуникация

с научен ръководител: проф. д-р Ефрем Ефремов

I. Представяне на докторанта въз основа на подадената документация

Въз основа на подадените документи докторант Калин Караиванов е бакалавър журналистика, ФЖМК на Софийския университет, Той има магистърска степен по „Кризис, конфликти и дипломация“ на СУ "Св. Климент Охридски", Исторически факултет. Калин Караиванов има богат практически опит като репортер, редактор, завеждащ отдел, анализатор, коментатор и преводач в български печатни и електронни медии.

II. Оценка на качествата на дисертационния текст

Дисертацията на Калин Караиванов „Журналистически инструменти за манипулиране на аудиторията в тоталитарния български периодичен печат

при отразяване на олимпийските бойкоти (1980 - 1984 г.)“ е един много сполучлив опит за систематизиране и осмисляне на спорта като феномен с изключително влияние върху обществените отношения. Изследователската тема е академична необходимост за всички, които се занимават с изследвания в полето на спортната журналистиката, медийната историография и общественото мнение. В този смисъл предложеният дисертационен труд и заложените в него тези са своевременни и значими. Те се открояват със своята доказателствена стойност, дават историческа перспектива на академичния дебат за настоящето на журналистиката и отговарят на все по-нарастващите потребности на авторите на журналистическо съдържание, и най-вече на аудиторията, от теоретичен анализ в осмислянето на спортната журналистика, въввлечена в процеса на медиатизация. Въпреки историчността на дисертацията, конкретните обстоятелства и контекста на събитията след Втората световна война до разпадането на социалистическия блок, темата за пропагандното, политическото, финансовото и корпоративното влияние върху медиите продължава да е актуална. Сам авторът посочва, че „паралелите с онези събития са неизменна част от дневния ред на медиите, още повече пък в контекста на актуалния сериозен натиск към олимпийското движение заради военните действия между Русия и Украйна“.

Изследователската тема на дисертационния труд е важна за гражданското общество, за политическите процеси, за професионалната роля на журналиста и за медийно изграждащите се в обществото социокултурни модели. Дисертационният труд, с вложените в него методи на изследване и с неговите доказателства и аргументи, е убедителна картина не само на медийната история на олимпийските бойкоти, но и на медийната трансформация, на професионалната роля на спортната журналистика и на нейното огромно влияние върху общественото мнение. Направен е сравнителен анализ и анализ на съдържанието на най-популярните по това време спортни печатни издания

„Старт” и „Народен спорт” както и политематичните „Работническо дело” и „Народна младеж”. Анализът добива плътност и от направените съпоставки между съветски и американски издания, и изводите за между двата типа медии.

В дисертацията са поставени следните цели - да се установи начинът, по който се осъществява манипулацията на медийната аудитория чрез публикации в печатните издания и да се открият тенденции във функционирането на тоталитарните медии. Произтичащите от целите конкретни изследователски задачи са свързани с анализ на методите за манипулация на информацията, целящи налагането на фалшив дневен ред в обществото. През 80-те години някои критици на медиите, най-вече Ноам Чомски, твърдят, че пресата набляга на спорта, за да отклони вниманието на обществеността от политическите въпроси. Дисертацията се отличава с многопластовост и дълбочина на изследването, особено по отношение на езика на тоталитарната журналистика, типологията на заглавията и жанровите спецификации, специфичните медийни митологеми в тоталитарната журналистика и най-общо на лингвистичните похвати, които се използват за манипулация.

Структурата на дисертационният труд се състои от увод, четири глави, заключение, библиография и приложения. Обемът (242 страници, от които 189 основен текст) е достатъчен за дисертационен труд. Авторефератът точно пресъздава съдържанието на докторската дисертация. Коректно са формулирани обектът и предметът. Представени са интересни авторови тези за „ниската информационна култура на субекта“ като условие за манипулация, за движението на информационния поток по оста власт – аудитория, за налагането на конкретни езикови модели и журналистически практики, за вестника като „разпространител на положителна информация“,

за пълното подчинение на медиите от тоталитарната държава и като цяло за монопола над публичната комуникация в условията на тоталитарен режим.

В Първа глава „Тоталитаризъм, спорт и медии“ се разглежда генезисът на тоталитарния режим и спецификата на медиите по съветски модел. Силен интерес предизвиква изграждането на медийните митологеми, които са важна част от характеристиката на медиите и съответно на тоталитарната методология за контрол на общественото мнение.

Във Втора глава „Методи за манипулация“ се разглеждат методите за манипулация и е направен анализ за влиянието върху аудиторията, за налагането на цензура и пропагандата, и като цяло за моделирането на медиите. Анализът е придружен с примери за конкретни събития и процеси, довели до институционализиране на цензурата, което изисква конкретно структуриране на печатните издания в България и на редакционната работа, подчинени изцяло на идеологическото противопоставяне.

В Трета глава „Политически механизми за идеологическо влияние в спорта“ са анализирани политически механизми за идеологическо влияние в спорта. Направен е исторически преглед на събитията, довели до осъществяването на олимпийските бойкоти. Особено ценен е анализът на т.нар. спортна дипломация като средство на тоталитарната външна политика и нейните пропагандни цели, както и за „превръщането на олимпийското движение в заложник на идеологическата война“.

Четвърта глава „Медийни проекции в (дез)информационната стратегия на тоталитарния български печат“ е емпиричното изследване на печатни издания в конкретния времеви период (1980 и 1982 г.). Изследването обхваща вестниците „Старт“, „Народен спорт“, „Работническо дело“ и „Народна младеж“, и разполага с богат емпиричен материал, изводите от който придават на дисертацията доказателствена стойност. В този смисъл са ценни и авторските събеседвания със спортни журналисти, работили в този период.

В Заключението са представени основните изводи от изследването. Съгласен съм с дисертанта, че те очертават възможности за изследване на темата и от други теоретични перспективи.

Дисертационният труд разполага с богат библиографски ресурс. Използвани и коректно са цитирани авторитетни източници по темата на български, английски и руски език.

III. Приноси на дисертационното изследване

Дисертационният труд на Калин Караиванов стъпва върху сериозна теоретична основа, историческа перспектива, способност за теоретичен анализ и богат практически опит на автора. Предложеният аналитично-критичен обзор и теоретичен анализ на процеси, практики и примери, имат научна и приложна стойност. В дисертационния труд е доказана тезата на автора за тоталитаризма като легален, нормативен и икономически контрол над медиите и като пълен монопол на комуникацията. Неговата „твърда, пълна, безусловна власт“ култивира ниска информационна култура на аудиторията и отрежда на медиите единствено роля на „разпространител на популярна положителна информация“.

IV. Бележки и препоръки

Основната ми препоръка към дисертанта – да продължи в бъдеще изследванията си по темата и също така прецизно да анализира съвременното състояние на спортната журналистика като много важна част от публичната сфера. Новите проявления и причини за изменчивата природа на „политическите и медийните болести“ на съвременното, които деформират журналистиката и общественото мнение, са също така голямо предизвикателство пред изследователите и практикуващите журналисти. Към автора на дисертационния труд имам следните въпроси: Може ли да направи сравнение на разглеждания от

него период със съвременността от гледна точка на новите медии и възможността им да разпространяват пропаганда, да налагат цензура и да манипулират аудиторията при отразяване на спортни събития?

V. Публикации и участия в научни форуми

Научните публикации на Калин Караиванов по темата на дисертацията са две. Тяхното съдържание представят много добре неговата публикационна активност.

VI. Заключение

Представената докторска дисертация е оригинално научно изследване, което показва систематизирани теоретични знания, оригинални разсъждения, съчетани с доказани тези и богат практически опит.

Като изхождам от всичко казано дотук ще гласувам „ЗА“ и убедено препоръчвам на уважаемото жури да присъди на Калин Орлинов Караиванов образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (журналистика – спортна журналистика)

Дата:

Рецензент:

1 февруари 2024 г.

проф. д-р Симеон Василев